

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Casvvm Conscientiae De Sacramentis

Gretser, Jacob

Ingolstadii, 1611

De Sacramentis In Genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40295

S V M M V L A

CASVVM CON-
SCIENTIÆ, DE SA-
CRAMENTIS, EX LVTHERO,
CALVINO, BEZA, &c. PRO PRÆ-
DICANTIBVS LVTHERICANIS
& Calvinianis.

DE SACRAMENTIS
IN G E N E R E.

VÆRITVR primò, vtrum vox *Sacra-*
menti retinenda sit? Ad hanc quæstionem
negatiuè respondendum videtur, si pri-
mos entusiasmos & paroxysmos hære-
siarcharum nostræ ætatis intueri velimus.
Nam Lutherus in Captiuitate sua Baby-
lonica cap. de Matrimonio ita scribit: *Non habet vniuersa*
scriptura sancta hoc nomen SACRAMENTVM in ea signifi-
catione, qua noster usus, sed in contraria: vbiq; enim significat,
non signum rei sacræ, sed rem sacram, secretam & absconditam.

Cum ergo, vt Lutherus alibi non semel docuit, præ-
fertim libro contra Latomum, vocabulis, quæ in scri-
pturis non exstant, vtendum non sit; planè sequitur, sa-
cramenti nomen vsurpari non debere, cum ea notione,
A. qua

qua à nobis vsurpatur, à sacris literis absit; hanc etenim regulam secutus Missam *sacrificium* appellandam negavit, quòd in scripturis non vocetur sacrificium. Quam Lutheri mentem intelligens Melanchthon *sacramenta* nominavit *signa* seu *sphragidas*, hoc est, *sigilla*, in Locis editis Argentorati Anno 1523. Et totum illud caput suum non inscripsit de *sacramentis*; sed de *signis*. Carolstadius libro de imaginibus ex professò pugnat contra nomen *Sacramenti*. Zuuinglius item libro de *vera & falsa religione*, apertè hoc nomen reprehendit: & tandem adiungit: *Vocem istam Sacramentum magnopere cuperem Germanis nūquam fuisse receptam, nisi germanè (hoc est, Zuuingliane) esset accepta.* Et causam huius sui desiderij reddit: *Cum enim hanc vocem SACRAMENTVM audiunt, iam aliquid magnum sanctumq; intelligunt, quod vi sua à peccato liberet.* Odit ergo Zuuinglius hoc nomen, quia audientium animis veritatem nimis perspicuè repræsentedabat, & eo ipso Zuuinglianam vanitatè refellebat. Tricatur etiam nescio quid Calvinus de nomine Sacramenti lib. 4. Institut. cap. 14. §. 13.

Vide Murices
Pradicant,
cap. 8.

*Antipharmacum ex Beza quest. I.
de Sacramentis.*

N I H I L prohibet, quo minus docendi gratia, voces aliquas vsurpemus extra Dei verbum, modò ne temerè id faciamus, aut in ipsa doctrina Prophetica & Apostolica vel tantillum innouemus.

*Antipharmacum ex Luthero libro contra
caelestes Prophetas parte 2.*

D I C I T Carolstadius, Christum & Apostolos non appellasse *Cenam Sacramentum*, velle se habere nomen ex Bibliis:
Deum

Deum imponere ſuis creaturis nomina; nos, qui homines ſumus, non debere indere nomina rebus diuinis. Et infrà: Agè animicida, tu & ſpiritus peccati, ſatemur quidem Deum non dixiſſe Sacramentum, nec praecepiſſe, vt Sacramentũ diceretur; ſed dic nobis contrà, vbi prohibuit Sacramentum dici? Quis ergò tibi dedit poteſtatem prohibendi, quod Deus non prohibet? An non eſt verus animicida, qui ſe ponit loco Dei ſuper nos, & aufert noſtram libertatem? Ac deinde aſſerit, & probat, licere vti hoc nomine, imò & oportere vti. Quæ omnia non magis contra Carolſtadium pugnant & Zuuinglium, quàm contra ipſum Lutherum, à quo illi contemptum huius nominis didicerant.

*Antipharmacum ex Hunnio Tract.
de Sacramentis in genere.*

QVOD vocabulum Sacramenti in ſcriptura, baptiſmo vel cœnæ non tribuitur, hoc nihil derogat rei; nam nec vox Trinitatis, perſonæ, diuinitus, vniõnis hypſtatica, Communionis Idiomatum, atque alia ferè innumera, quarum in Articulorum explicatione vſus eſt, totidem reperiuntur literis aut ſyllabis in ſcriptura; atque nihilominus, quia res in Dei verbo fundata eſt, rectè ac meritò iis ad declaranda regni caeleſtis myſteria vititur Eccleſia. Sic quoq; vox Sacramenti, ad rei, quæ ſacris literis traditur, explicationem valdè eſt accommodata & appoſita. Itaque licet nec Circumciſionis Sacramentum, nec Agni Paſchalis ritus, nec Baptiſmi actio, nec Cœna Eucharistica myſterium alibi in ſcripturis diſerta voce appelletur Sacramentũ; nobis tamen ſatis, quod hæc caremonia, ritus & actiones mystica reipſa ſic comparata ſunt, vt Sacramenti nomen atq; deſinitio in eas maximè quadret.

Quæritur II. Quid sit Sacramentum? Ad hanc quæstionem breuiter nihil responderi potest, quæ tot esse definitiones quot capita; vt te docebunt Sectariorum scripta; nominatim illa, quæ lib. 1. de Theologia Calvinistarum ex variis Nouatoribus comportauit Schlüsselburgius. Lege Bellarminum lib. 1. de Sacramentis in Genere cap. 14. Hunc labyrinthum in præsentem intrare non lubet.

Quæritur III. Quot sint Sacramenta? Respondet Lutherus in Captiuitate Babylonica, capite de Eucharistia: *Mibi neganda sunt principio septem sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda.* Dicit pro tempore; quia vtrū tria retenturus esset, nondum firmiter constituerat.

Quæritur IV. Quæ nam sint tria illa sacramenta, quæ Lutherus pro tempore statuerit. Respondeo, esse *baptismum, panem, pœnitentiam.*

Quæritur V. Quandiu iste ternarius sacramentorum numerus pro tempore durauerit. Respondeo, vix eo vsq; donec dixit, sibi pro tempore tria tantum sacramenta esse ponenda: nam statim subiunxit: *Quanquam si vsu scripturæ loqui velim, non nisi unum sacramentum habeam, & tria signa sacramentalia.* Ergo scripturæ vel, vt rectius loquar, phantasia sue phrasin & vestigia sequendo, Lutherus vnū dumtaxat sacramentum agnouit.

Quæritur VI. An Lutherus interdum duo tantum statuerit sacramenta, idque pro tempore. Respondetur affirmatiuè; nam in libro ad Waldenses de Eucharistia tom. 2. Ien. Germ. disertè scribit: *Scripturam tantum duo sacramenta nosse, Baptismum videlicet & Eucharistiam.* In qua sententia Calvinistæ omnes constanter persistunt.

Quæritur VII. Quid Philippus tam fidus Lutheri parastata de numero Sacramentorum senserit. Respondeo, hoc indicare hæc eius verba in Locis, Anno 1523.

Argen-

Argentorati excuſis, cap. de ſignis. Duo ſunt ſigna (ſacramenta) à Chriſto in Euangelio inſtituta; baptiſmus, & participatio menſæ Domini.

Quæritur VIII. Vtrum Philippus in hac ſententia perſtiterit. Reſpondeo; Nequaquam. In Locis enim Corpori Doctrinæ inſertis ita ſcribit: *Cum vocabulum ſacramenti de ceremoniis intelligitur inſtitutis in prædicatione Chriſti; numerentur hæc ſacramenta. Baptiſmus, Cæna, Abſolutio, &c. Mihi maximè placet etiam addi Ordinationem, id eſt, vocationem ad miniſterium Euangelij, & publicam eius vocationis approbationem.* Edit. Lipſ. 1560.

Quæritur IX. Num Philippus abſque vlla mutatione in hac ſua opinione perſeuerauerit. Reſpondetur negatiuè. Nam contra Articulos Bauaricæ Inquiſitionis ita ſcribit: *Cum ſacramenta nominentur actiones à Deo inſtituta, &c. affirmo hæc duo, baptiſmum & cænam Domini eſſe ſacramenta, ſi quis etiam abſolutionem vult nominare ſacramentum, non repugno. Bene facis, alioqui tibi ipſe repugnare.*

Alij ex Lutheri & Philippi Schola Prædicantes hodierno adhuc die inter ſe de numero ſacramentorum litigant: alijs duo, alijs tria; alijs quaterna ſacramenta ſtauentibus. Hunnius Tract. de Sacramentis breuiter duo ponit cum Calviniſtis, *Baptiſmum & Cænam*: memor nimirum Hunnius fuit tritiilius; *Quod poteſt fieri per pauciora, non debet fieri per plura*: præſertim cum ipſe Lutherus vnum ſolum modo ſacramentum agnouerit, ſi quis ſcripturæ phraſin ad viuum reſecare, & præſè premere velit.

Quæritur X. Vtrum ſacramenta conferant gratiam. Reſpondet Lutherus in Articulo ſuo primo: *Heretica eſt, ſed uſitata ſententia, ſacramenta noua legis dare gratiam illis, qui non ponunt Obicem.*

Antipharmacum.

Ut alibi, ita & in effectibus sacramentorum Lutherus versatilem Vertumnum egit; nam aliquando docuit sacramenta nouæ legis nō habere vllam efficientiam respectu gratiæ, sed esse nuda signa; mediatè tamen aliquid efficere, nempe quatenus excitant vel alunt fidem, quæ homines iustificat. Postea videri voluit Lutherus ab hac sententia recessisse; & recessit, si verba spectes; non recessit, si mentem. nam in Homilia de Baptismo tom. 7. lat. Witeberg ita scribit: *Ad hoc institutus est baptismus, ut nobis seruiat, nobis proficit, nobis donet, nō aliquid carnale, vel corporale, sed aternam gratiam, aternā munditiam & sanctitatē, aternam vitam.* Verba hic admodum orthodoxa audis, & quæ articulum illum funditus prosternant. Sed lateat anguis in herba: nam hæc omnia à baptismo, nō nisi mediatè proficisci voluit, ratione scilicet fidei à baptismo excitatæ vel alitæ. Vide Bellarminū lib. 2. de Sacramentis in genere cap. 2. 3. & aliquot seqq. vbi sectariorū de sacramentorum effectibus deliramenta copiosissimè refellit.

Quæritur XI. Quid Zuuinglius de effectis sacramentorum sentiat. Respondeo, hoc satis superque intelligi ex libro eius *de vera & falsa religione*, cap. de Sacramentis, vbi ita scribit: *Sunt sacramenta signa vel caremonia, pax tamen omnium dicam, siue Neotericorum siue veterum; quibus se homo Ecclesie probat aut Candidatum aut militem esse Christi, redduntq; Ecclesiam totam potius certiolem de tua fide, quam te.*

Anti-

*Antipharmacum ex Locis Philippi.
tit. de Sacramentis.*

HOMINES profani (id est Zuuinglius & Zuuingliani) cogitant sacramenta esse signa professionis, qua discernant à ceteris hominibus nos, qui quasi huic fœderi adiuncti sumus, ut discernebat Romanum toga ab aliarum nationum hominibus, seu esse signa quorundam officiorum erga homines. Profanus ergo est Zuuinglius, quia hoc disertè docet, ut iam vidimus.

Quæritur XII. In quo prædicamento ponatur sacramentum. Respondeo, Hunnium Tract. de Sacramentis in genere, tria Prædicamēta, quasi domicilia, sacramentis, assignare; primò & primariò, Prædicamentum *Actionis*. II. Prædicamentum *Substantia*. III. Prædicamentum *æis π*, seu *Relationis*. Ego nihil addo, sed Logicis committo, ut dispiciant, num tria prædicta prædicamenta hoc nouo inquilino augere velint.

DE BAPTISMO.

VERITVR I. Quæ sit notio seu etymologia huius vocabuli *Baptismus*. Respondet Lutherus: *Nomen, Baptismus Græcum est, Latine potest verti mersio, cum immergimus aliquid in aquam, ut totum tegatur aqua. Et quamuis ille mos (immergendi) iam aboleuerit apud plerosque (neg, enim totos demergunt pueros, sed tantum paucula aqua perfundunt) debebant tamen prorsus immergi & statim retrahi, id enim etymologia nominis postulare videtur. Et Germani quoq, baptismum Tauff / vocant, à profunditate, quam tieff / illi sua lingua vocant, quod pro-*

Luth. hom. de baptismo tom. 1. lat. VViteb. Eadem ferè habet Lutherus, lib. de Captiuit. Babyl. tom. 2. lat. VViteb. fol. 75. edit. 1562.